

Ανδρέας Κάλβος
Ωδαί

Ανδρέας Κάλβος

Ωδαι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ανδρέας Κάλβος (1792 - 1869) (Βιογραφικά στοιχεία)

Η ΛΥΡΑ (1824)

Επικλήση στις Μούσες

Ωδή πρώτη: Ο Φιλόπατρις

Ωδή δεύτερα: Εις Δόξαν

Ωδή τρίτη: Εις Θάνατον

Ωδή τετάρτη: Εις τον Ιερόν Λόγον

Ωδή πέμπτη: Εις Μούσας

Ωδή έκτη: Εις Χίον

Ωδή εβδόμη: Εις Πάργαν

Ωδή ογδόη: Εις Αγαρηνούς

Ωδή ενάτη: Εις Ελευθερίαν

Ωδή δεκάτη: Ο Ωκεανός

ΤΑ ΛΥΡΙΚΑ (1826)

Ωδή πρώτη: Η Βρεττανική Μούσα

Ωδή δεύτερα: Εις Ψαρά

Ωδή τρίτη: Τα Ηφαιστεια

Ωδή τετάρτη: Εις Σάμον

Ωδή πέμπτη: Εις Σούλι

Ωδή έκτη: Αι Ευχαί

Ωδή εβδόμη: Το Φάσμα

Ωδή ογδόη: Εις την Νίκην

Ωδή ενάτη: Εις τον Προδότην

Ωδή δεκάτη: Ο Βωμός της Πατρίδος

Χαρακτικά Τάσσοσ από τη συλλογή τα Ψαρά

Ανδρέας Κάλβος (Ζάκυνθος 1792 - Λονδίνο 1869)

Βιογραφικό Σημείωμα [ΕΚΕΒΙ]

Ο Ανδρέας Κάλβος γεννήθηκε στη Ζάκυνθο, πρωτότοκος γιος του κερκυραίου γιατρού Ιωάννη Κάλβου και της ζακύνθιας αριστοκράτισσας Αδριανής Ρουκάνη. Μετά τη διάλυση του γάμου των γονιών του ο πατέρας του έφυγε για την Ιταλία, και ο ποιητής αναχώρησε το 1802 με το μικρότερο αδερφό του Νικόλαο, για να ζήσουν μαζί του. Το 1805 η μητέρα του χώρισε και επίσημα από τον πατέρα του και παντρεύτηκε στη Ζάκυνθο τον Κωνσταντίνο Καλέκα. Ο Κάλβος έμαθε τα πρώτα γράμματα στη Ζάκυνθο (σύμφωνα με ανεξακρίβωτη πληροφορία το 1800 ήταν μαθητής του Αντωνίου Μαρτελάου) και συνέχισε τις σπουδές του στην ελληνική παροικία στο Λιβόρνο και στη Φλωρεντία, όπου συνδέθηκε φιλικά με τον Ανδρέα Λουριώτη (1808). Εκεί έγραψε στα ιταλικά το (αποκηρυγμένο αργότερα και χαμένο εκτός του προλόγου) Άσμα στο Ναπολέοντα (1811). Το 1812 γνωρίστηκε στη Φλωρεντία με τον Ugo Foscolo, ο οποίος τον προσέλαβε αντιγραφέα του και δάσκαλο του προστατευομένου του Στέφανου Βούλτσου. Ακολούθησε συγκατοίκησή του με το Foscolo και βραχύ διάστημα παραμονής των δυο φίλων στην Ελβετία. Την περίοδο εκείνη έγραψε τρεις τραγωδίες στα ιταλικά: τον Θηραμένη (1812-13), μια αγνώστου τίτλου (1812-13) και τις Δαναΐδες (1815). Το 1816 φιλοξενήθηκε από τον Foscolo στην Αγγλία και πήρε μέρος στην προσπάθεια του τελευταίου για έκδοση έργων κλασικών συγγραφέων και μετέφρασε στα νέα ελληνικά το Βιβλίο κοινών προσευχών της Αγγλικανικής Εκκλησίας και ποιήματα (1819-1820). Ακολούθησε ρήξη στις σχέσεις του με το Foscolo και το 1819 γάμος του με την αγγλίδα Maria Teresa Josephine Thomas, η οποία πέθανε τον ίδιο χρόνο. Την περίοδο αυτή (1818-1819) ο Κάλβος έδωσε διαλέξεις στο πνευματικό κέντρο Argyll Rooms του Λονδίνου με θέμα την ελληνική γλώσσα. Μετά το θάνατο της γυναίκας του συνδέθηκε με την παλιά του συμμαθήτρια Susan F.Ridout, σχέση που δεν ευδοκίμησε. Την περίοδο εκείνη είχε επανασυνδεθεί μέσω των μεταφράσεων και κάποιων διαλέξεων με την ελληνική γλώσσα, είχε ωστόσο ιταλική συνείδηση και είχε ως πρότυπο τον Alfieri. Το φθινόπωρο του 1820 μετά από σύντομη παραμονή στο Παρίσι επέστρεψε στη Φλωρεντία και εντάχθηκε στο κίνημα των Καρμπονάρων. Ως την άνοιξη του 1821 συνέχισε να γράφει στα ιταλικά και συνέθεσε δύο τραγωδίες ακόμα. Την ίδια χρονιά συνελήφθη από την αστυνομία και απελάθηκε στη

Γενεύη. Πληροφορίες αναφέρουν πως την περίοδο εκείνη έγραφε ένα ποίημα για την ελληνική εξέγερση στη Μολδαβία. Στη Γενεύη έμεινε από το 1821 ως το 1824 και έγραψε τις δέκα πρώτες Ωδές, τις οποίες τύπωσε το 1824 με τον τίτλο Λύρα. Το 1825 ταξίδεψε στο Παρίσι, όπου πήρε μπήκε στους φιλελληνικούς κύκλους και συνδέθηκε με έλληνες λογίους. Εκεί πραγματοποιήθηκε η έκδοση της νέας σειράς των Ωδών το 1826, με γαλλική μετάφραση του φίλου του ποιητή και φιλέλληνα Panthier de Censay μαζί με τα Λυρικά του Αθανάσιου Χριστόπουλου. Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1826, έμεινε για λίγο στο Ναύπλιο και κατόπιν πήγε στην Κέρκυρα, όπου ανέλαβε την καθηγεσία στην Ιόνιο Ακαδημία και ανακηρύχτηκε διδάκτωρ της φιλοσοφίας. Παραιτήθηκε τον ίδιο χρόνο λόγω αντιδράσεων των πανεπιστημιακών κύκλων και ασχολήθηκε με ιδιαίτερα μαθήματα, συγγραφή φιλοσοφικών συγγραμμάτων και μεταφράσεις, κυρίως φιλοσοφικών πραγματειών. Στην Ακαδημία επαναδιορίστηκε το 1836 ως καθηγητής της Ιδεολογίας. Η διδασκαλία του στα ελληνικά προκάλεσε αντιδράσεις και εχθρικό κλίμα. Την περίοδο 1840-1841 επανήλθε στη διδασκαλία της Φιλοσοφίας και το Γενάρη του 1841 έγινε διευθυντής στο Κερκυραϊκό Λύκειο, θέση από την οποία παραιτήθηκε το Νοέμβρη του ίδιου χρόνου. Υπήρξε μέλος της Εταιρείας Μετάξης Κερκύρας (1845) και της Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας (1848). Με την ποίηση δεν ασχολήθηκε ξανά ως το θάνατό του. Το 1852 εγκατέλειψε την Κέρκυρα για την Αγγλία με τη μέλλουσα δεύτερη γυναίκα του Charlotte Augusta Wadams (την οποία γνώρισε κατά τη διάρκεια επίσκεψής της στην Κέρκυρα και παντρεύτηκε το 1853 στο Λονδίνο). Στην Αγγλία η Chrlotte εργάστηκε σε σχολεία του Essex και του Λονδίνου και το 1865 ανέλαβε τη διεύθυνση οικοτροφείου θηλέων στο Louth, όπου δίδαξε και ο Κάλβος. Εκεί πέθανε από πνευμονία. Ως ποιητής ο Κάλβος συμπίπτει χρονικά με την Επτανησιακή Σχολή, αποτελεί ωστόσο μια μοναχική περίπτωση δημιουργού, που συνδυάζει στοιχεία διαφόρων ρευμάτων (κλασικιστικά, ρομαντικά) και διαφοροποιείται από την Επτανησιακή Σχολή, κυρίως λόγω της ιδιομορφίας της γλώσσας του, η οποία διαθέτει σπουδαία εκφραστική και εικονοπλαστική δύναμη. Στην Ελλάδα έγινε γνωστός μετά το 1889 με αφορμή τη γνωστή διάλεξη του Παλαμά για την ποίησή του. Οι μελετητές της νεοελληνικής λογοτεχνίας ασχολήθηκαν κυρίως με τις Ωδές του, τα τελευταία χρόνια ωστόσο η έρευνα στρέφεται και γύρω από τα ιταλόφωνα έργα του.

Η ΛΥΡΑ

Οι πρώτες δέκα Ωδές του Ανδρέα Κάλβου εκδόθηκαν στην Γενεύη το 1824.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΜΟΥΣΕΣ

Πολυτέκνου Θεάς, ω Μνημοσύνης
θρέμματα πτερωτά, χαραί του ανθρώπου,
και των μακάρων Ολυμπίων αείμνηστα
κ' ευτυχή δώρα· επί τα νώτα ακάμαντα
των ζεφύρων, πετάξατε ταχέως.
Εσάς προσμένει η γη μου· εκεί τα σφάγια,
και τ' άνθη εκεί πλουτίζουνσι, και η σμύρνα,
χιλίους ναούς· τους έκτισαν ανίκητα
της ιεράς Ελευθερίας τα χέρια.

Ήλθεν η ποθητή ώρα· στολίζουσι
την κεφαλήν σεβάσμιον της Ελλάδος
η δάφναι, φύλλα αμάραντα θριάμβων·
και σεις χρυσά, σεις αμβροσίοδμα ρόδα
του παραδείσου ελικωνίου, συμπλέξατε
σήμερον τον αγνόν στέφανον· μόνη,
αμάργαρος, ολόγυμνος, αυτάγγελτος,

το καθαρὸν του ουρανοῦ αναβαίνει
ἡ Ἀρετὴ· ἀλλ' ἀν ἡ Πιερίδες
τὴν λαμπρὰν τῆς χαρίσωσιν ἀκτῖνα,
ἀφθόνητος τιμάται· ἐπαινουμένη
τοὺς ἐπιγείους χοροὺς τότε δὲν φεύγει.

Ὡδὴ πρώτη

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ

Ὡ φιλτάτη πατρίς, α'
ὦ θαυμασία νῆσος,
Ζάκυνθε· σὺ μου ἔδωκας
τὴν πνοήν, καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος
τὰ χρυσὰ δῶρα!

[β'-ια']

Χαίρε Ἀυσονία, χαίρε ιβ'
καὶ σὺ Ἀλβιών, χαιρέτωσαν
τὰ ἐνδοξα Παρίσια·
ωραία καὶ μόνη ἡ Ζάκυνθος
με κυριεύει.

Τῆς Ζακύνθου τὰ δάση, ιγ'
καὶ τὰ βουνὰ σκιώδη,
ἤκουον ποτέ σημαίνοντα
τὰ θεῖα τῆς Ἀρτέμιδος
ἀργυρὰ τόξα.

Καὶ σήμερον τὰ δένδρα ιδ'
καὶ τὰς πηγὰς σεβάζονται
δροσεράς οἱ ποιμένες·
αὐτοῦ πλανῶνται ἀκόμα
ἡ Νηρηίδες.

Τὸ κύμα ἰόνιον πρῶτον ιε'
ἐφίλησε τὸ σῶμα·
πρῶτοι οἱ ἰόνιοι Ζέφυροι
ἐχάιδευσαν τὸ στήθος
τῆς Κυθερίας.

Κι ὅταν τὸ ἐσπέριον ἄστρον ις'
ὁ ουρανὸς ἀνάπτη,

και πλέωσι γέμοντα έρωτος
και φωνών μουσικών
θαλάσσια ξύλα·

Φιλεί το ίδιον κύμα,
οι αυτοί χαϊδεύουν Ζέφυροι,
το σώμα και το στήθος
των λαμπρών Ζακυνθίων
άνθος παρθένων.

ιζ'

[ιη'-κβ']

Ας μη μου δώση η μοίρα μου
εις ξένην γην τον τάφον·
είναι γλυκός ο θάνατος
μόνον όταν κοιμώμεθα
εις την πατρίδα.

κγ'

Ωδή δευτέρα

ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ

Έσφαλεν ο την δόξαν
ονομάσας ματαίαν,
και τον άνδρα μαινόμενον
τον προ τοιαύτης καίοντα
θεάς την σμύρναν.

α'

Δίδει αυτή τα πτερά·
και εις τον τραχύν, τον δύσκολον
της Αρετής, τον δρόμον
του ανθρώπου τα γόνατα
ιδού πετάουν.

β'

Μικράν ψυχήν, κατάπτυστον,
κατάπτυστον καρδίαν
έτυχ' όστις ακούει
της δόξης την παράκλησιν
και δειλιάζει.

γ'

Ποτέ, ποτέ με δάκρυα
δεν έβρεξεν εκείνος
των φίλων του το μνήμα,

δ'

ούτε το χῶμα ἐφίλησε
των συγγενῶν του.

ε'

Εἰς τον ηγριωμένον
βαθύν ὠκεανόν,
ὅπου φυσάει με βίαν
καὶ οργίζεται το πνεῦμα
τῆς πικρᾶς τύχης·

ς'

Καθ' ἡμέραν κυττάζει
τους πολλούς των δυστήνων
πνιγομένων θνητῶν,
καὶ ποῖος ποτέ τον ἤκουσε
παραπονούντα;

ζ'

Θερμότατον τον πόθον
εφύτευσας τῆς δόξης
εἰς την καρδίαν των τέκνων σου
ὦ Ἑλλάς, καὶ καλεῖσαι
μήτηρ ἡρώων.

η'

Καθῶς ἀπὸ το σπήλαιον
εκβάς ο λέων πληγώνει,
σκοτώνει, διασκορπίζει
τολμηρῶν κυνηγῶν
πλήθος Ἀράβων·

θ'

Καθῶς εἰς τον χειμῶνα
το νερόν υπερήφανον
του χειμάρρου κυλίνεται,
καὶ τα χωράφια χάνονται,
βοσκοὶ καὶ ζῶα·

ι'

Ἡ καθῶς την αὐγήν
εξαπλώνει ὁ Ἥλιος,
καὶ τ' ἄστρα τ' ἀναρίθμητα
ἀπὸ το μέγαν Ὀλυμπον
πάντα εξαλείφει·

ια'

Οὕτως τα μύρια τάγματα
ἔχυσεν ο Ἀράξης,
ἀλλ' ὦ Ἀσπίς Ἑλλάδος,

ιβ'

σου επί τους Πέρσας άστραφες,
κ' έγινον κόνις.

Περίφημοι ψυχαί
τριακοσίων Λακώνων, ιγ'
ψυχαί αίπου εδοξάσατε
τον Ασωπόν και τ' άλσος
του Μαραθώνος.

Εύφραινε με το αθάνατον ιδ'
μέτρον τας Αχαΐδας
χήρας ο θεΐος Όμηρος,
και το πνεύμα σας άναπτε
το ίδιον μέλος.

Του καρτερού Αιακίδου ιε'
την φήμην εξηλεύσατε
(αείμνηστος, θαυμάσιος
ζήλος) και τ' αίμα εχύσατε
δια την Ελλάδα.

Καιγώ, καιγώ το σΐδηρον ις'
γυρεύω· ποίος μού δΐδει
τας βροντάς του πολέμου;
ποίος μ' οδηγεί την σήμερον
εις τον αγώνα;

Φοβερόν, μυσαρόν ιζ'
θρέμμα σκληράς Ασίας,
Οθωμανέ, τι μένεις;
τι νοείς; τι δεν φεύγεις
τον θάνατόν σου;

Έφθασ' η ώρα· φύγε, ιη'
ανέβα την αγρίαν
αραβικήν φοράδα·
νίκησον εις το τρέξιμον
και τους ανέμους.

Επί τον Υμηττόν ιθ'
εβλάστησεν η δάφνη,
φύλλον ιερόν, στολίζει

τα ηρειπωμένα λείψανα
του Παρθενώνος. κ'

Νέοι, γυναίκες, γέροντες,
Ελληνικά θηρία,
φιλούσιν, αποσπάουσι
τους κλάδους, στεφανώνουσι
τας κεφαλάς των. κα'

Ανέβα την αράβιον,
Οθωμανέ, φοράδα·
την φυγήν κατεγκρήμισον·
Ελληνικά θηρία
σε κατατρέχουν. κβ'

Την λάμπιν των οργάνων
αρειμανίων ίδε·
άκουσον την βοήν
των θάνατον πνεόντων
ή ελευθερίαν. κγ'

Νοεῖς; - *Τρέξατε, δεύτε
οι των Ελλήνων παῖδες·
ήλθ' ο καιρός της δόξης,
τους ευκλεεῖς προγόνους μας
ας μιμηθώμεν.* κδ'

Εάν το ακονίση η δόξα,
το ξίφος κεραυνοί·
εάν η δόξα θερμώση
την ψυχήν των Ελλήνων,
ποίος την νικάει; κε'

Τι τρέμεις; την φοράδα
κτύπα, κέντησον, φύγε,
Οθωμανέ· θηρία
μάχην πνέοντα, δόξαν,
σε κατατρέχουν.

Ω δόξα, δια τον πόθον σου
γίνονται και πατρίδος
και τιμής και γλυκείας
ελευθερίας και ύμνων
άξια τα έθνη.

Ωδή τρίτη

ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ

Εἰς τούτον τον ναόν,
των πρώτων Χριστιανῶν
παλαιότατον κτίριον,
πῶς ἦλθον; πῶς εὐρίσκομαι
γονατισμένος;

α'

Ὅλην την Οἰκουμένην
σκεπάζουν σκοτεινά,
ἤσυχα, παγωμένα,
τα μεγάλα πτερὰ
της βαθείας νύκτας.

β'

Εδὼ σίγα· κοιμῶνται
των αγίων τα λείψανα·
σιγὰ ἐδῶ, μη ταραξῆς
την ιερὰν ἀνάπαυσιν
των τεθνημένων.

γ'

Ἀκούω του λυσσώντος
ἀνέμου την ορμὴν·
κτυπὰ με βίαν· ἀνοίγονται
του ναοῦ τα παράθυρα
κατασχισμένα.

δ'

Ἀπὸ τον ουρανόν,
ὅπου τα μελανόπτερα
σύννεφα αρμενίζουν,
το ψυχρὸν της ἀργύριον
ρίπτει η σελήνη.

ε'

Και ἓνα κρῦον φωτίζει
λευκόν, σιγαλόν μάρμαρον·
σβησθέν λιβανιστήριον,
κερία σβηστὰ και κόλυβα
ἔχει το μνήμα.

ς'

Ω παντοδυναμότατε!
τι εἶναι; τι παθαίνω;
ορθαί εἰς την κεφαλὴν μου

ζ'

στέκονται η τρίχες!... λείπει
η αναπνοή μου!

η'

Ιδού, η πλάκα σείεται...
ιδού από τα χαράγματα
του μνήματος εκβαίνει
λεπτή αναθυμίασις
κ' εμπρός μου μένει.

θ'

Επυκνώθη· λαμβάνει
μορφήν ανθρωπικήν.
- Τι είσαι; ειπέ μου, πλάσμα,
φάντασμα του νοός μου
τεταραγμένου;

ι'

Ἡ ζωντανός εἶς' ἄνθρωπος,
και κατοικεῖς τους τάφους;
Χαμογελάεις;... αν ἄφηκας
τον ἄδην... ἢ ο παράδεισος
ειπέ μου αν σ' ἔχη.

ια'

-Μη μ' ερωτάς· το ανέκφραστον
μυστήριον του θανάτου
μην ερευνάς· τα στήθη,
τα στήθη 'που σ' εβύζασαν
εμπρός σου βλέπεις.

ιβ'

Ω τέκνον μου, ω τέκνον μου,
αγαπητόν μου σπλάγχνον,
ανόμοιος είναι η μοίρα μας,
και προσπαθείς ματαίως
'να με αγκαλιάσης.

ιγ'

Παύσε τα δάκρυα. Ησύχασε
το πάθος της καρδιάς σου.
Αν η χαρά η ανέλπιστος,
ότι με είδες, βρέχη
τους οφθαλμούς σου·

ιδ'

Μειδιάσον, χαίρου, φίλε μου,
μάλλον· αλλ' αν η πίκρα,
ότι τον ήλιον ἄφηκα,

ιε'

τώρα σε κυριεύη,
παρηγορήσου.

Τι κλαίεις; την κατάστασιν
αγνοείς της ψυχής μου·
και εις τούτο το μνήμα
το σώμα μου αναπαύεται
από τους κόπους. ις'

Ναι, κόπος ανυπόφερτος
είναι η ζωή· η ελπίδες,
οι φόβοι, και του κόσμου
η χαράι και το μέλι
σας βασανίζουν. ιζ'

Εδώ ημείς οι νεκροί
παντοτινήν ειρήνην
απολαύσαμεν, άφοβοι,
άλυπτοι, δίχως όνειρα
έχομεν ύπνον. ιη'

Σεις οι δειλοί αχνύζετε,
όταν τις ψιθυρίση
τ' όνομα του θανάτου·
αλλ' άφευκτος ο θάνατος,
άφευκτος είναι. ιθ'

Μία και μόνη είναι
η οδός, και εις τον τάφον
φέρνει· εις αυτήν η ανάγκη
αμάχητον με' χείρα
ωθει τους ζώντας. κ'

Υιέ μου, πνέουσαν μ' είδες·
ο ήλιος κυκλοδίωκτος,
ως αράχνη, μ' edίπλωνε
και με φως και με θάνατον
ακαταπαύστως. κα'

Το πνεύμα οπού μ' εμπύχωνε
του Θεού ήταν φύσημα,
και εις τον Θεόν ανέβη· κβ'

γη το κορμί μου, κ' έπεσεν
εδώ εις τον λάκκον. κγ'

Αλλά το φέγγος χάνεται
της σελήνης· σε αφίνω·
πάλιν θέλω σε ιδείν,
ότε η ζωή σου λείψη,
και τότε μόνον. κδ'

Με την ευχήν μου ύπαγε·
άλλο δεν λέγω· θέλω
εις την συνείδησίν σου
τα λοιπά φανερώσειν
ύστερον... χαίρε... κε'

Τέκνον μου, χαίρε... - Πρόσμενε
τον υιόν λυπημένον
μη παραιτήσεις. Έπεσε.
Και μένουν οι οφθαλμοί μου
εις βαθύ σκότος. κς'

Ω φωνή, ω μητέρα,
ω των πρώτων μου χρόνων
σταθερά παρηγόρησις·
όμματ' οπού μ' εβρέχατε
με γλυκά δάκρυα! κζ'

Και συ στόμα οπού εφίλησα
τόσαις φοραίς, με τόσην
θερμοτάτην αγάπην,
πόση άπειρος άβυσσος
μας ξεχωρίζει! κη'

Αι, και άπειρος, ας είναι
κ' έτι φοβερωτέρα·
εκεί μέσα ατάρακτος
θέλω εγώ συντριφθείν
γυρεύοντάς σας. κθ'

Τώρα, τώρα τα χείλη μου
δύνανται 'να φιλήσουν
του θανάτου τα γόνατα· λ'

ἵνα στέψω το κρανίον του
δύναμαι τώρα.

λα'

Ποῦ εἶναι τα ρόδα; φέρετε
στεφάνους αμαράντους·
την λύραν δότε· υμνήσατε·
ο φοβερός εχθρός
ἐγίνε φίλος·

λβ'

Κείνος οπού το μέτωπον
τρυφερών γυναικῶν
αγκάλιασε, πῶς δύναται
εἰς ἀνδρικήν καρδίαν
ἵνα ρίψη φόβον;

λγ'

Ποῖος ἄνθρωπος εἰς κίνδυνον
εἶναι; τώρα οπού βλέπω
τον θάνατον με θάρρος,
εγὼ κρατῶ την ἀγκυραν
της σωτηρίας.

λδ'

Εγὼ τώρα εξαπλώνω
ισχυράν δεξιάν
καὶ την ἀτιμον σφίγγω
πλεξίδα των τυράννων
δολιοφρόνων.

λε'

Εγὼ τα σκήπτρα στάζοντα
αἵματος καὶ δακρῦν
καταπατῶ· καὶ καίω
της δεισιδαιμονίας
το βαρὺ βάκτρον.

Ἐπάνω εἰς τον βωμόν
της ἀληθείας, τα σφάγια
τώρα εγὼ ρίπτω· μ' ἀφθονα
τον λίβανον σωρεύω,
μ' ἀφθονα χέρια.

Ὡς ἀπ' ἓνα βουνόν
ο αετός εἰς ἄλλο
πετάει, καὶ γὰρ τα δύσκολα
κρημνά της ἀρετῆς
οὕτω ἐπιβαίνω.

Ωδή τετάρτη

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΛΟΧΟΝ

Ας μη βρέξη ποτέ α'
το σύννεφον, και ο άνεμος
σκληρός ας μη σκορπίση
το χώμα το μακάριον
'που σας σκεπάζει.

Ας το δροσίζη πάντοτε β'
με τ' αργυρά της δάκρυα
η ροδόπεπλος κόρη·
και αυτού ας ξεφυτρώνουν
αιώνια τ' άνθη.

Ω γνήσια της Ελλάδος γ'
τέκνα· ψυχαί 'που επέσατε
εις τον αγώνα ανδρείως,
τάγμα εκλεκτών Ηρώων,
καύχημα νέον·

Σας άρπαξεν η τύχη δ'
την νικητήριον δάφνην,
και από μυρτιάν σας έπλεξε
και πένθιμον κυπάρισσον
στέφανον άλλον.

Αλλ' αν τις αποθάνη ε'
δια την πατρίδα, η μύρτος
είναι φύλλον ατίμητον,
και καλά τα κλαδιά
της κυπαρίσσου.

Αφ' ου εις του πρώτου ανθρώπου ς'
τους οφθαλμούς η πρόνοος
φύσις τον φόβον έχυσε,
και τας χρυσάς ελπίδας,
και την ημέραν·

Επί το μέγα πρόσωπον ζ'
της γης πολυβοτάνου,
ευθύς το ουράνιον βλέμμα

βαθυσκαφή εφανέρωσε μνήματα μύρια.	η'
Πολλά μεν σκοτεινά· φέγγει επ' ολίγα τ' άστρον το της αθανασίας· την εκλογήν ελεύθερον δίδει το θεϊον.	θ'
Έλληνες, της πατρίδος και των προγόνων άξιοι· Έλληνες σεις, πώς ήθελεν από σας προκριθείν άδοξος τάφος;	ι'
Ο Γέρων φθονερός, και των έργων εχθρός, και πάσης μνήμης, έρχεται· περιτρέχει την θάλασσαν και την γην όλην·	ια'
Από την στάμναν χύνει τα ρεύματα της λήθης, και τα πάντα αφανίζει. Χάνονται η πόλεις, χάνονται βασίλεια, κ' έθνη·	ιβ'
Αλλ' ότε πλησιάση την γην οπού σας έχει, θέλει αλλάξειν τον δρόμον του ο Χρόνος, το θαυμάσιον χώμα σεβάζων.	ιγ'
Αυτού, αφ' ου την αρχαίαν πορφυρίδα, και σκήπτρον, δώσωμεν της Ελλάδος, θέλει φέρειν τα τέκνα της πάσα μητέρα.	ιδ'
Και δακρυχέουσα θέλει την ιεράν φιλήσειν κόνιν, και ειπείν· Τον ένδοξον λόχον, τέκνα, μιμήσατε, λόχον Ηρώων.	

Ωδή πέμπτη

ΕΙΣ ΜΟΥΣΑΣ

[α'-γ']

Χαίρετε, ω κόραι, χαίρετε
φωναί οπού τα δείπνα
των Ολυμπίων πλουτίζετε
με χορών ευφροσύνας
κ' εύρυθμον μέλος. δ'

[ε'-ζ']

Ούτω υπό τους δακτύλους σας
η ελικώνιος λύρα
τρέμει, και τ' άνθη αμάραντα
της αρετής γεμίζουσι
πάσαν καρδίαν. η'

[θ'-ιβ']

Τώρα, ναι τώρα αστράφατε,
ω Μούσαι, τώρα αρπάξατε
την πτερωτήν βροντήν,
κατά σκοπόν βαρέσατε
μ' εύστοχον χείρα. ιγ'

Φυλάξατε τους ύμνους
δια τους δικαίους· μόνον
εις αυτούς την ειρήνην,
και τους χρυσούς στεφάνους
εις αυτούς δότε. ιδ'

[ιε'-κς']

Ήλθετε, ω Μούσαι, ακούω,
και χαίρουσα πετάει,
πετά η ψυχή μου, ακούω
των λυρών τα προοίμια,
ακούω τους ύμνους. κζ'

Ωδή έκτη

ΕΙΣ ΧΙΟΝ

[α'-γ']

Τα γαλακτώδη μέλη
των παρθένων της Χίου
πλέον εσύ δεν ραντίζεις,
ω λαμπρόν του Αιγαίου
ιερόν ρεύμα.

δ'

Όταν τα στήθη αφίλητα,
θρίαμβος των Χαρίτων,
βράδυ και αυγήν εδρόσιζες,
εκαταφρόνεις τότε
τα ρόδα ηώα.

ε'

Τώρα χηρεύεις, τώρα
τους βαρβάρους θαλάμους
υπηρετούν, μαιίνονται
τα κάλλη των παρθένων
θεοειδέων.

ς'

[ζ'-ια']

Στεναζούσης νυκτός
και του βαθέος άδου
τρομεραί θυγατέρες,
εσάς φωνάζω, εσάς
τας Εριννύας.

ιβ'

Τι ακαίρως τα βασίλεια
σκοτεινά κατοικείτε
του ύπνου; ν' αποσπάσετε
τα δεσμά των ονείρων
τι αργοπορείτε;

ιγ'

Τρέξατε· εδώ τον θόρυβον
των μεγάλων πτερύγων
φέρετ', εδώ· κυττάξατε,
σκληράν σας δείχνω κι άνανδρον
καρδίαν τυράννου.

ιδ'

ιε'

Τας λαμπάδας αυτού
τινάξατε, αυτού ρίψατε
βροχήν πεπυρωμένην,
αυτού, Εριννύες, πετάξατε
χιλίας εχίδνας. ις'

Ο μιάρός, την μάχαιραν...
ανατριχιάζω... τρέμουσι
τα δάκτυλά μου... μίαν
προς μίαν εσύντριψα
τας χορδὰς ὅλας. ιζ'

Ω λαιμοὶ των αθῶων
παιδιῶν μας, ὦ πλευρά
σεβάσμια των μητέρων,
γερόντων κόμαι εἰς τ' αἶμα
αθλίως βρεγμένα! ιη'

Εκδίκησιν ζητεῖτε;
ἡ φωνή σας ηκούσθη.
Ποτέ εἰς την γην οἱ ἀθάνατοι
τους ληστὰς δεν ἀφίνουν
ατιμωρήτους.

[ιθ'-κε']

Ωδὴ εβδόμη

ΕΙΣ ΠΑΡΓΑΝ

Σοβαρόν, υψηλόν
δόσε τόνον, ὦ Λύρα·
λάβε αστραπὴν, καὶ ἦθος
λάβε νοός, υμνούμεν
ένδοξον ἔργον. α'

[β'-γ']

[...] τας κλαγγὰς
εἰς τα σύννεφα ἀφίνει
ὁ μέγας αετός
καὶ εἰς τα βαθέα λαγγάδια
αφρούς καὶ βράχους. δ'

[ε'-ιζ']

Ωδή ογδόη

ΕΙΣ ΑΓΑΡΗΝΟΥΣ

Ένας Θεός και μόνος α'
αστράπτει από τον ύψιστον
θρόνον· και των χειρών του
επισκοπεί τα αιώνια
άπειρα έργα.

Κρέμονται υπό τους πόδας του β'
πάντα τα έθνη, ως κρέμεται
βροχή έτι εναέριος
εν ω κοιμώνται οι άνεμοι
της οικουμένης.

Αλλ' η φωνή του ακούεται, γ'
φωνή δικαιοσύνης,
και η ψυχαί των ανόμων
ως αίματος σταγόνες
πέφτουν 'ς τον άδην.

Των οσίων τα πνεύματα δ'
ως αργυρέα ομίχλη
τα υψηλά αναβαίνει,
και εις ποταμούς διαλύεται
φωτός και δόξης.

[ε'-ζ']

Ποίος ποτέ του Θεού, η'
ποίος του Ηλίου ωμοίασεν;
διατί βωμούς, θυμίαμα
διατί ζητούν οι μύριοι
τύραννοι, κ' ύμνους;

[θ'-κ']

και τοιούτοι, εμπρός σας κα'
εγώ 'να γονατίσω! -
η γη ας σχισθή, εις το βάραθρον

η βροντή τ' ουρανού
ας με τινάξη·

κβ'

Προτού σας ατιμήσω,
ω γόνατά μου. - Ατάρακτον
έχω το βλέμμα, οπότε
το καταβάσω εις πρόσωπον
ενός τυράννου.

κγ'

Εις ωσάν ο Ήλιος
λαμπροί! - ναι, φλόγας βέβαια
βλέπω διαδημάτων,
αλλά τας δυστυχίας μας
μόνον φωτίζουν.

Ωδή ενάτη

ΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

[α'-ζ']

Ας έλθη τότε, ας έλθη
'να σας περικυκλώση
με σκοτεινά, βρονταία,
πεπυκνωμένα σύννεφα
η δυστυχία.

η'

Μία δύναμις ουράνιος
εις την ψυχήν σας δίδει
πτερά ελαφρά, και υψώνεται
λαμπρόν το μέτωπόν σας
υπέρ την νύκτα.

θ'

[ι'-ιε']

Ωδή δεκάτη

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ

Γη των θεών φροντίδα,
Ελλάς ηρώων μητέρα,
φίλη, γλυκεία πατρίδα μου,

α'

νύκτα δουλείας σ' εσκέπασε,
νύκτα αιώνων.

[β'-ε']

Αλλά των μακαρίων
σταύλων ιδού τα ηώα
κάγκελλα η Ώραι ανοίγουσιν,
ιδού τα ακάμαντα άλογα
του Ηλίου εκβαίνουν.

ς'

ζ'

Χρυσά, φλογώδη, καίουσι
τους δρόμους του αέρος
τα αμιλλητήρια πέταλα·
τους ουρανούς φωτίζουν
λάμπουσαι η χαίται.

η'

Τώρα εξανοίγει τ' άνθη
εις τον δροσώδη κόλπον
της γης η αυγή· και φαίνονται
τώρα των φιλοπόνων
ανδρών τα έργα.

θ'

Τα μυρισμένα χείλη
της ημέρας φιλούσι
το αναπαυμένον μέτωπον
της οικουμένης· φεύγουσιν
όνειρα, σκότος.

[ι']

ια'

Εις του σπηλαίου το στόμα
ιδού προβαίνει ο μέγας
λέων, τον φοβερόν
λαιμόν τετριχωμένον
βρέμων τινάζει.

ιβ'

Ο αετός αφίνει
τους κρημνούς υψηλούς·
κτυπάουσιν η πτέρυγες
τα νέφη, και τον Όλυμπον
η κλαγγή σχίζει.

κδ'

[ιγ'-κγ']

Αστράπτουσι τα κύματα
ως οι ουρανοί, και ανέφελος,
ξάστερος φέγγει ο ήλιος
και τα πολλά νησία
δείχνει του Αιγαίου.

κε'

Πρόσεχε τώρα· ως άνεμος
σφοδρός μέσα εις τα δάση,
ο αλαλαγμός σηκώνεται·
άκουε των πλεόντων
το έια μάλα.

κς'

Σχισμένη υπό μυρίας
πρώρας αφρίζει η θάλασσα,
τα πτερωμένα αδράχτια
ελεύθερα εξαπλώνονται
εις τον αέρα.

κθ'

[κζ'-κη']

Ούτως, εάν την δύναμιν
ακούσουν των πτερύγων
οι αετοί, το κτύπημα
των βροντών υπερήφανοι
καταφρονούσι.

λα'

[λ']

Χαίρετε, σεις καυχήματα
των θαυμασίων (Σπετζίας,
Ύδρας, Ψαρών) σκοπέλων,
όπου ποτέ δεν άραξε
φόβος κινδύνου.

λβ'

Κατευοδείτε! - Ορμήσατε
τα συναγμένα πλοία,
ω ανδρείοι· σκορπίσατε
τον στόλον, κατακαύσατε
στόλον βαρβάρων.

λγ'

Τα δειλά των εχθρών σας
πλήθη καταφρονήσατε·

λδ'

την κόμην πάντα ο θρίαμβος
στέφει των υπέρ πάτρης
κινδυνευόντων.

Ω επουράνιος χείρα!
σε βλέπω κυβερνούσαν
τα τρομερά πηδάλια,
και των ηρώων η πρόρραι
ιδού πετάουν.

λε'

Ιδού κροτούν, συντρίβουσι
τους πύργους θαλασσίους
εχθρών απείρων· σκάφη,
ναύτας, ιστία, κατάρτια
η φλόγα τρώγει·

λς'

Και καταπίνει η θάλασσα
τα λείψανα· την νίκη
ύψωσ', ω λύρα· αν ήρωες
δοξάζονται, το θείον
φιλεί τους ύμνους.

λζ'

Οθωμανέ υπερήφανε,
πού είσαι; νέον στόλον
φέρε, ω μωρέ, και σύναξε·
νέαν δάφνην οι Έλληνες
θέλουν αρπάξειν.

ΤΑ ΛΥΡΙΚΑ

Οι επόμενες δέκα Ωδές του Ανδρέα Κάλβου εκδόθηκαν στο Παρίσι το 1826.

Ωδή πρώτη

Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ

[α'-κ']

Αι! των θνητών η ελπίδες
ως ελαφρά διαλύονται
όνειρα βρέφους· χάνονται
ως λεπτόν βόλι εις άπειρον
βάθος πελάγου.

κα'

Ο Βύρων κείται ως κρίνος
υπό το βαθύ κάλυμμα
αθλίας νυκτός· η αιώνιος,
ω λύπη, τον εσκέπασε
μοίρα θανάτου.

κβ'

[κγ'-κς']

Ωδή δευτέρα

ΕΙΣ ΨΑΡΑ

Ερατεινή, γλυκεία
θυγάτηρ, Υπερίονος, α'
πόσον, ω χρυσοβλέφαρος,
πόσον δεκτή και νόστιμη
φέγγεις, ω ημέρα.

[β'-ιγ']

Ιδού τα πολυτάραχα
κύματα της θαλάσσης· ιδ'
ιδού, ιδού των αμώμων
Ψαρών δικαιοτάτων
η τραχεία πέτραι.

Αυτού καμμία κιθάρα
φθοροποιός, όχι όργια, ιε'
όχι κρότος Μαινάδων,
ούτ' Έρωτος παιγνίδια
τον νουν συγχίζουν.

Αλλ' ως, κατά το βράδυ
το θερινόν, ανάπτονται ις'
ταχεία, συχναί η ολύμπια
αστραπαί και θαμβώνουσι
τους οδοιπόρους·

Ούτως τα μεν θηκάρια
σωρηδόν ερριμένα ιζ'
κρύπτουν την γην, τους βράχους·
ο δε σιδηροχάρμης
άφοβος Άρης

Κινεί την νήσον. Χίλια
πολέμου χάλκεα όργανα ιη'
βροντούν· εις τον αέρα
των ξίφων μύρια γλώσσα
λάμπουν, κλονούνται.

Μία βοή σηκώνεται, ιθ'
μία μόνη επιθυμία,
και ωσάν ακτίνα ουράνιος,

ως φλόγα εις δάση ευάνεμα
καίει τας καρδίας.

κ'

"Υπέρ γονέων και τέκνων,
"υπέρ των γυναικών,
"υπέρ πατρίδος πρόκειται
"και πάσης της Ελλάδος
"όσιος αγώνας.

κα'

"Θαλπτήριον της ημέρας
"φως, δια πάντοτε χαίρε·
"και σεις οπου ευφραίνετε
"με φωνήν ηδυόνειρον
"της γης τα τέκνα.

κβ'

"Χαίρετ', ελπίδες. - Ήλθε
"της Άγαρ το υπερήφανον
"σπέρμα· επάνω εις τας όχθας
"των Ψαρών, αλαλάζον
"σφόδρα, κατέβη.

κγ'

"Ω πατρίς, την εκούσιον
"δέξου θυσίαν"... - Αστράπτει. -
Σεισμός πολέμου ακούεται.
Υπό τύμβον υψηνορα
ήρωες κοιμώνται.

κδ'

Επί το μέγα ερείπιον
η Ελευθερία ολόρθη
προσφέρει δύο στεφάνους·
εν' από γήινα φύλλα,
κι άλλον απ' άστρα.

Ωδή τρίτη

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ

Χλωρά, μοσχοβολούντα
νησιά του Αιγαίου πελάγους,
ευτυχισμένα χώματα
όπου η χαρά κ' η ειρήνη
πάντα εκατοίκουν·

α'

Τι τα θαυμάσια εγίνηκαν
κοράσια σας, οπ' είχαν
ψυχὴν ἴσαν φλόγα, χεῖλη
ἴσαν δροσισμένα ρόδα,
λαιμόν ἴσαν γάλα;

β'

[γ'-ιθ']

Σκληρά, δειλά αναθρέμματα
της ποταπῆς Ασίας,
ἔργον ηρώων, ναι, βέβαια,
ποιός το αμφιβάλλει, ὑπάρχει
το τρόπαιόν σας.

κ'

Ἔργον ηρώων, αν σφάξητε
αδύνατα παιδιά·
ἔργον ηρώων, αν πνίξητε
τας τρυφεράς γυναίκας
και τα γερόντια.

κα'

[κβ'-κζ']

Εἶναι πολλά τα πλήθη των
και φοβερά εις την ὄψιν,
αλλ' ἓνας Ἕλλην δύναται,
ἓνας ἄνδρας γενναίος
ἴνα τα σκορπίση.

κη'

Ὅποιος την δάφνην θέλει
αθάνατον της δόξης,
ὅποιος δάκρυα δια τ' ἔθνος του
ἔχει, δια δε την μάχην
νουν και καρδίαν·

κθ'

ας ἐκβη αὐτός. - Να, βλέπω
ταχείαι, ως τ' απλωμένα
πτερά των γερανών,
έρχονται δύο κατάμαυροι
τρομεραὶ πρόραι.

λ'

Παύει ως τόσον ο κρότος
των μουσικῶν οργάνων·
τ' αγαρηνά τραγούδια

λα'

παύουν και τα υπερήφανα
βλάσφημα μέτρα. λβ'

Μόνον ακούω το φύσημα
του ανέμου, οπού περνώντας
εις τα κατάρτια ανάμεσα
και εις τα σχοινία σχισμένος
βιαίως σφυρίζει. λγ'

Μόνον ακούω την θάλασσαν,
'που ωσάν μέγα ποτάμι
ανάμεσα εις τους βράχους
κτυπώντας μυρμουρίζει
γύρω εις τα σκάφη. λδ'

Να η κραυγαί και ο φόβος,
να η ταραχή και η σύγχυσις
από παντού σηκώνονται,
και απλώνουν πολυάριθμα
πανία 'να φύγουν. λε'

Στενόν, στενόν το πέλαγος
ο τρόμος κάμνει· πέφτει
ένα καράβι επάνω
εις τ' άλλο και συντρίβονται·
πνίγονται οι ναύται. λς'

Ω! πώς από τα μάτια μου
ταχέως εχάθη ο στόλος·
πλέον δεν ξανοίγω τώρα
παρά καπνούς και φλόγας
ουρανομήκεις. λζ'

'Εξω από την θαλάσσιον
πυρκαϊάν νικήτριαι
ιδού πάλιν εκβαίνουν
σωσμένοι η δύο κατάμαυροι
θαυμάσαι πρόραι. λη'

Πετάουν, απομακρύνονται·
'ς το διάστημα του αέρος
χωσμένοι, γίνονται άφαντοι· - λθ'

διαβαίνουσαι επαιάνιζον,
κ' ήκουεν ο κόσμος.

Κανάρι! - και τα σπήλαια
της γης εβόουν, Κανάρι. -
Και των αιώνων τα όργανα
ίσως θέλει αντηχήσουν
πάντα Κανάρι.

Ωδή τετάρτη

ΕΙΣ ΣΑΜΟΝ

Όσοι το χάλκεον χέρι
βαρύ του φόβου αισθάνονται,
ζυγόν δουλείας ας έχωσι·
θέλει αρετήν και τόλμην
η ελευθερία.

α'

Αυτή (και ο μύθος κρύπτει
νον αληθείας) επτέρωσε
τον Ίκαρον· και αν έπεσεν
ο πτερωθείς κ' επνίγη
θαλασσωμένος·

β'

Αφ' υψηλά όμως έπεσε,
και απέθανεν ελεύθερος.-
Αν γένης σφάγιον άτιμον
ενός τυράννου, νόμιζε
φρικτόν τον τάφον.

γ'

[δ'-κγ']

Εάν φιλοτιμούμεθα
'να την ξαναποκτήσωμεν
μ' ιδρωτα και με αίμα,
καλόν είναι το καύχημα
της αρχαίας δόξης.

κδ'

Ωδή πέμπτη

ΕΙΣ ΣΟΥΛΙ

Φυσάει σφοδρός ο αέρας,
και το δάσος κυμαίνεται
της Σελλαιίδος· φθάνουσι
μακράν εδώ, όπου κάθομαι,
μουσικά μέτρα.

α'

Αφροντίστων ποιμένων
στίχοι δεν είναι, ή γάμου,
ή πανηγυριζόντων
νέων γυναικών και ανθρώπων,
μήτε ιερέων.

β'

Άλλη λαμπρά πανήγυρις
την σήμερα εορτάζεται
εις την Ελλάδα· ο άγγελος
χορεύει του πολέμου·
δάφνας μοιράζει.

γ'

Βράχοι υψηλοί, διαβόητοι,
βουνά του τετραχώρου,
από σας καταβαίνουνσι
πολλοί και δυνατοί
αδάμαστοι άνδρες.

δ'

Κάθε χέρι, κλαδί·
κάθε κεφάλι φέρνει
στέφανον· από βράχον
πηδάουν εις βράχον ψάλλοντες
πολέμιον άσμα.

ε'

"Μακράν και σκοτεινήν
"ζωήν τα παλληκάρια
"μισούν· όνομα αθάνατον
"θέλουν και τάφον έντιμον
"αντίς δια στρώμα".

ς'

Ούτως εβόουν· συμφώνως
τ' άρματά τους εβρόνταον
και τ' άντρα... - Ω δεν ακούω
πλέον παρά τον άνεμον
και τους χειμάρρους -

ζ'

Εσύ οπού τρέχεις, πρόσμενε,
ω στρατιώτα· ειπέ μου

η'

και ας μη σε κυνηγήση
βόλι του εχθρού, πού υπήγαν
οι σύντροφοί σου; - θ'

"Λείπει ο καιρός. Αν έχης
"ελαφρά τα ποδάρια,
"και στήθος, ακολούθα με·
"τρέξε και συ μ' εμένα·
"μας φεύγει η ώρα". - ι'

Γνωρίζω την φωνήν σου.
Οδήγει. - Οι βράχοι φεύγουσι
τώρα υπό τα πατήματα
συχνά, φεύγουν οπίσω
σπήλαια και δένδρα. ια'

Των ποταμών πλατέα
νερά, βαθέα λαγγάδια,
έρημα μονοπάτια,
δάση, βουνά, χωράφια,
φεύγουν οπίσω. ιβ'

Ιδού το Καρπενήσι·
αυτού από τα ψηλώματα,
όπου αναμένω, βλέπω
κρυπτόν στεφανωμένων
σύνταγμα ηρώων. ιγ'

Και αντίκρυ τα αναθρέμματα
του Οσμάν με δίχως τάξιν,
πλην χιλιάδας, χιλιάδας
βλέπω συγκεχυμένων
πεζών και ιππέων. ιδ'

Ως εις χώραν εορτάζουσαν
συντρέχει μεν ο κόσμος
πολύς, κλαγγάς δε οργάνων,
φωνάς δε ανδρών χαιρόντων
ακούεις και κρότον· ιε'

Ούτω και εις το στρατόπεδον
των βαρβάρων ακούεις
κραυγάς, τύμπανα, κτύπους· ις'

ὅμως ατρέμα ο θάνατος
στέκων τους βλέπει.

Ὡς τόσον της ημέρας
το φως εγίνηκ' ἀφαντον·
τους ουρανοὺς σκεπάζει
το φοβερόν σου κάλυμμα,
ιερά νύκτα.

ιζ'

Μητέρα φρονημάτων
υψηλῶν, συνεργέ
ψυχῶν τολμηροτάτων,
νύκτα ουρανία και σύγχρονε
δικαιοσύνης·

ιη'

Συχνά από σε παιδεύονται
λαοί ἀφρονες, ἄσωτοι·
συχνά και των τυράννων
αλλάζεις την χρυσήν
ζώνην εις στάκτην.

ιθ'

Τώρα ἐδώ το πυκνότερον
σκότος σου χύσαι. Ἄνθρωπος
ἄνθρωπον ας μη βλέπη,
ας μη 'ξανανοίγη μάτι
χείρα ωπλισμένην.

κ'

Το πνεῦμα ταραγμένον
των εχθρῶν της πατρίδος μου
ας πλάσση φοβεροὺς
γίγαντας, και ας φαντάζεται
παντοῦ μαχαίρας.

κα'

Ακούω, ακούω τον θόρυβον
ως αρχομένης μάχης·
κουφοβροντάει τοιούτως,
ὄτε ἐπάνω εις τους βράχους
ρίχνεται η θάλασσα.

κβ'

Δάσος βοάει τοιούτως,
ὁπότε από τα σύγνεφα
σκληρώς το δέρνει ο άνεμος·

κγ'

ξηρά τα φύλλα φεύγουσιν
εις τον αέρα. κδ'

Να, των σπαθιών ο κρότος
προδήλως τώρα ακούεται·
να, πέφτουν ως ουράνιαι
βρονταί, πολλά, απροσδόκητα
βόλια θανάτου. κε'

Να, πανταχού σηκώνονται
ομού και των νικώντων
και των νενικημένων
η φωναί, τρομερή,
φρικτή αρμονία. κς'

Ω άγγελοι, οπού ετάχθητε
φύλακες των δικαίων,
της Σελλαιίδος σώσατε
τα τέκνα και τον Μπότσαρη
δια την Ελλάδα. κζ'

Έπαυσ' η μάχη ολότελα,
αναχωρεί και η νύκτα·
ιδού 'που τ' άστρα αχνύζουσι,
και οι καθαροί λευκαίνονται
αιθέριοι κάμποι. κη'

Πυκναί, πυκναί ως ομίχλη,
περνάουν απ' έμπροσθέν μου
των ψυχών η χιλιάδες·
τα χέρια των ακόμα
στάζουσιν αίμα. κθ'

Άνομοι, τον σταυρόν
εχθρόν επήραν· και άγγελος
τους οδηγεί· εις το πρόσωπόν
του λάμπει η καταδίκη,
ρομφαία 'ς το χέρι. λ'

Ιδού ανά δεκάδας,
πετάουν και των Ελλήνων
τα πνεύματα ελαφρά· λα'

αστράπτουν ως η ακτίνες
του πρώτου ηλίου.

Φέρνει σταυρόν και βάϊα
ο πτερωμένος άγγελος
'που τους ηγεμονεύει·
ψάλλοντες αναβαίνουνσιν
υπέρ τα νέφη.

Ψυχαί μαρτύρων, χαίρετε·
την αρετήν σας άμποτε
'να μιμηθώ εις τον κόσμον,
και 'να φέρω την λύραν μου
με 'σας 'να ψάλλω.

Ωδή έκτη

ΑΙ ΕΥΧΑΙ

Της θαλάσσης καλήτερα
φουσκωμένα τα κύματα
'να πνίξουν την πατρίδα μου
ωσάν απελπισμένην,
έρημον βάρκαν·

α'

'Σ την στεριάν, 'ς τα νησία
καλήτερα μίαν φλόγα
'να ιδώ παντού χυμένην,
τρώγουσαν πόλεις, δάση,
λαούς και ελπίδας·

β'

Καλήτερα, καλήτερα
διασκορπισμένοι οι Έλληνες
'να τρέχωσι τον κόσμον,
με εξαπλωμένην χείρα
ψωμοζητούντες·

γ'

Παρά προστάτας 'νάχωμεν.
Με ποτέ δεν εθάμβωσαν
πλούτη ή μεγάλα ονόματα,
με ποτέ δεν εθάμβωσαν
σκήπτρων ακτίνες.

δ'

[ε'-ι']	ια'
<p> Ημείς δια τον σταυρόν ανδρείως υπερμαχόμεθα και σεις εβοηθήσατε κρυφά τους πολεμούντας σταυρόν και αλήθειαν. </p>	ιβ'
<p> Δια 'να θεμελιώσητε την τυραννίαν, τιμάτε τον σταυρόν εις τας πόλεις σας, και αυτόν επολεμήσατε εις την Ελλάδα. </p>	ιγ'
<p> Και τώρα εις προστασίαν μας τα χέρια σας απλώνετε! τραβήξετέ τα οπίσω· βλέπει ο θεός και αστράπτει δια τους πανούργους. </p>	ιδ'
<p> Όταν το δένδρον νέον εβασάνιζον οι άνεμοι, τότε βοήθειαν ήθελεν· εδυναμώθη τώρα, φθάνει η ισχύς του. </p>	ιε'
<p> Το ξίφος σφίγξατ', Έλληνες - τα ομμάτιά σας σηκώσατε - ιδού - εις τους ουρανούς προστάτης ο θεός μόνος σας είναι. </p>	ισ'
<p> Και αν ο θεός και τ' άρματα μας λείψωσι, καλήτερα πάλιν ' να χρεμετήσωσι 'ς τον Κιθαιρώνα Τούρκων άγριαι φοράδες, </p>	ιζ'
<p> παρά... Αι, όσον είναι τυφλή και σκληροτέρα η τυραννίς, τοσοούτον ταχυτέρως ανοίγονται σωτήριοι θύραι. </p>	ιη'

Δεν με θαμβώνει πάθος
κανένα· εγώ την λύραν
κτυπάω, και ολόρθος στέκομαι
σιμά εις του μνήματός μου
τ' ανοικτόν στόμα.

Ωδή εβδόμη

ΤΟ ΦΑΣΜΑ

[α'-δ']

Βλέπω, βαθιά, μίαν σπίθα·
πλησιάζει· μεγαλώνεται·
ωσάν κύκλος αμέτρητος,
ως πέλαγος φλογώδες
εμπρός μου απλώθη. ε'

Ελεεινά ναυάγια
πλέουσιν αυτού. Μεγάλον
κορμί. Νεοσπαραγμένον
περνάει, και ως σώμα φαίνεται
μίας βασιλίσσης. ς'

Ω Ελλάς!... - Ιδού χιλιάδες
παιδιών έτι εις τα σπάργανα
περνάουν, κ' εις κάθε στήθος
ένα μαχαίρι στέκεται
καταχωσμένον. ζ'

Κοράσια, ιδού, μητέρες
περνάουν. Έλαμπον πρώτα
τα πλήθη αυτών σαν άστρα·
εχαίροντο, και τ' άρπαξε
θανάσιμη ώρα. η'

Έχουσι των στεφάνων τους
μαδημένα τα ρόδα,
γυμνά τ' άσπρα βυζία τους,
μιασμένα από τα χείλη
αγρίων βαρβάρων. θ'

Να, και οι σωροί περνάουσι
των μαχίμων ανθρώπων, ι'

ένδοξοι ναύται, αείμνηστοι,
ανδρείοι στρατιώται
κ' ἡμερος ὄχλος.

Ματαίως το ακονισμένον
εγύμνωσαν σπαθί τους·
δάφνας ματαίως εμάζωξαν·
πάσαν ελπίδαν ο άνεμος
έξαφνα επήρε.

ια'

Έρημη τώρα η θάλασσα
είναι· και ιδού μακρόθεν,
ως νέφη εις τον ορίζοντα
εσπερινόν, 'ξανοίγω
γην και νησία.

ιβ'

Εγκρημισμένα πόλεις
φαίνονται αυτού, και λείψανα
πύργων, ναών, χωρίων·
άροτρα, βάρκες και άρματα
ημελημένα.

ιγ'

Ζώντα δεν βλέπω· ούτ' άφησε
καν ένα η σκληρά τύχη
επάνω εις τέτοιον θέατρον,
τ' έθνους 'να κλαίη την άωρον
τρισαθλιον μοίραν.

ιδ'

Μεγάλη, τρομερή,
με τα πτερά απλωμένα,
καθώς αετός ακίνητος,
κρέμεται 'ς τον αέρα
'ψηλά η Διχόνοια.

ιε'

"Εγώ", φωνάζει, "εγώ
"από τον κόσμον έσβησα
"ένα λαόν· και ταύτην
"την γην εξολοθρεύσασα
"τώρα εορτάζω".

ις'

Ούτως ειπούσα η δύσφημος,
χύνει από δύο ποτήρια
αίμα και πορφυρίζονται

ιζ'

πάντες οι ουράνιοι κάμποι,
η γη και η νήσοι. ιη'

Ελύθη, ελύθη ως όνειρον
το φάσμα. Καθαρώτατος
ο αέρας καταβαίνει
και δροσίζει τα χείλη μου ιθ'
και την ψυχήν μου.

Ω Ελλάδα! - ω πατρίς μου!
ελπίδων γλυκυτάτων
μήτηρ! σε βλέπω ακόμα
ζώσαν και μαχομένην,
και αναλαμβάνω.

[κ'-κγ']

Ωδή ογδόη

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ

Ον, συ 'που η φαντασία
φλογώδης των θνητών
'σαν πτερωμένην βλέπει
παρθένον 'ς τον αέρα,
ουράνιον έργον· α'
β'

'Σ το μέτωπόν σου πάντοτε
άσβεστος λάμπει αστέρας,
ω Νίκη, συσσωρεύονται
τριγύρω σου ματαίως
νύκτες αιώνων. γ'

Το χέρι οπού τα πέπλα
των ουρανών κατέστρωσεν,
από σύγνεφα ολόχρυσα
εκβαίνει, και σού δείχνει
ανδρείους ανθρώπους. δ'

Πετάεις εσύ κ' επάνω τους
σκορπίζεις φύλλα αμάραντα·
τέρπουν αυτά τους ζώντας,

και τους γενναίως θανόντας
τέρπουν ακόμα.

θ'

[ε'-η']

Πυκνά, πυκνά ως καλάμια
ανεμισμένα εβλέπαμεν
να κινώνται εις τους κάμπους μας
των πολεμίων μας τ' άρματα,
κ' έπεσαν όλα.

ι'

Πού είναι η τόσαι γλώσσαι
των ακτινοβολούντων
σπαθιών; πού είναι η χείρες
των εχθρών μας αμέτρητοι;
πού τα καυχήματα;

ια'

Πλατύς και σκοτεινός
βαθύς έχασκεν κι άφευκτος
ο άδης υποκάτω τους·
εβούλιασαν, εχάθησαν,
εκλείσθη ο τάφος.

[ιβ'-κα']

Ωδή ενάτη

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΔΟΤΗΝ

Εγύρισε ταις πλάταις του·
φεύγει, φεύγει ο προδότης·
αλαμπή σέρνει τ' άρματα
φαρμακερά, το στήθος του
έγινεν άδης.

α'

Τον σταυρόν και τους Έλληνας
άφησ' οπίσω, εξάπλωσεν
αδελφικώς την χείρα του
'ς τους Τούρκους, κ' επροσκύνησε
βάρβαρον νόμον.

β'

Τον συντροφεύει ολόμαυρον
μέγα εναέριον σύγνεφον·
κρέμεται ακόμα ατίνακτον

γ'

αστροπελέκι επάνω του,
κι άγρυπνος μοίρα.

δ'

Ω Βαρνακιώτη· τρέχεις,
και ο κτύπος των ποδών σου
αντιβομβεί, ωσάν 'νάτρεχες
επί τον κούφιον θόλον
βαθείας αβύσσου.

ε'

Αν κοπιασμένος πέσης
'ν' αναπαυθής 'ς τα χόρτα,
η τιμωρός συνείδησις
με' σε πλαγιάζει αλλάζουσα
τα χόρτα εις δράκοντας.

ς'

Το φως εσύ αποφεύγεις
της ημέρας, φοβούμενος
μήπως των προδομένων
ανθρώπων σε 'ξανανοιξουσιν
η μακραί σπάθαι.

ζ'

Κράζεις την νύκτα, κ' έρχεται·
αλλά εις το σκότος μέσα
τυλιγμένους φαντάζεσαι
εχθρούς αρματωμένους,
και ως άφρων μένεις.

η'

Αν μαυροφορεμένης
χήρας, αν βρέφους θρήνον
ορφανικόν ακούσης,
τρέμεις, και το ποτήρι σου
πέφτει σχισμένον.

θ'

Αν της χαράς τον γέλωτα
ιδής εις φιλικόν
δειπνον περιπετώμενον,
απ' ιδρωτα θανάτου
στάζουν τα φρύδια σου.

ι'

Ω, ποίαν ζωήν ηγόρασες,
προδότα Βαρνακιώτη!
και τι έλπιζες; το θείον

ια'

δια τους ομοίους σου τέτοια
δώρα ετοιμάζει.

Αν ήθελες χρυσάφι -
πολύν εις τας βαρβάρους
αγαρηνάς σκηνάς
με' το σπαθί εις το χέρι
εύρισκες πλούτον.

ιβ'

Πληγωμένος απ' ύβριν
Ελληνικών στομάτων
αν ήθελες εκδίκησιν -
η καλητέρα εκδίκησις
είναι η συμπάθεια.

ιγ'

Μέγα, λαμπρόν εάν ήθελες
όνωμα, και περνώντας
εσύ κάθε οφθαλμός
με' θαυμασμόν 'να στρέφεται
παρατηρώντας σε -

ιδ'

Σφαλερόν δρόμον, άθλιε,
εδιάλεξας· οι Έλληνες
'που επρόδωσας θαυμάζονται
από την οικουμένην
κ' ήρωες καλούνται.

ιε'

Και καταφρονημένος
ο Βαρνακιώτης έγινε.-
Γύρευε από την μοίραν σου
κρυπτόν 'να σου χαρίση
τάφον εις όλους.

Ωδή δεκάτη

Ο ΒΩΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

Τρέξατε, αδέλφια, τρέξατε,
ψυχαί θερμαί, γενναίαι·
εις τον βωμόν τριγύρω
της πατρίδος αστράπτοντα
τρέξατε πάντες.

α'

Ας παύσωσ' η διχόνοιαι
που ρίχνουσι τα έθνη
τυφλά, υπό τα σκληρότατα
νύχια των αγρύπνων
δολίων τυράννων. β'

Τρέξατ' εδώ· συμφώνως
τους χορούς ας συμπλέξωμεν,
προσφέρων ο καθένας
λαμπράν θυσίαν, πολύτιμον
εις την πατρίδα. γ'

Εδώ ας καθιερώσωμεν
τα πάθη μας προθύμως·
τ' άρματα ημείς αδράξαμεν
μόνον δια 'να πληγώσωμεν
του Οσμάν τα στήθη. δ'

Εδώ πάντα τα πλούτη μας
ας χύσωμεν· εν όσω
γυμνόν σπαθί βαστούμεν,
μας φθάνουσι τα φύλλα
τίμια της δάφνης. ε'

Κ' ύστερ', αφ' ού συντρίψωμεν
τον έχθιστον ζυγόν,
άλλα όχι αβέβαια πλούτη
θέλει μας δώσει πάλιν
η ελευθερία. ς'

[ζ-η']
Πάντα όσα εις την καρδίαν μας
είναι ακριβή, δεν πρέπουσιν
εις άνδρας 'που τρομάζουν
έμπροσθεν εις ανόητον
βάρβαρον σκήπτρον. θ'

Ούτε η ζωή δεν πρέπει.
Τρέξατε, αδέλφια, τρέξατε·
συμμέτρως εχορευσαμεν,
σύμμετρα ας αποθάνωμεν
δια την πατρίδα. ι'